

Správa z georadarového prieskumu v Kostole Svätého Martina biskupa v Kapušanoch pri Prešove.

Dňa 1. júna 2021 bol vykonaný plošný georadarový prieskum v exteriéri Kostola Svätého Martina biskupa v Kapušanoch pri Prešove. Pred prieskumom prebehla v máji 2021 komisionálna obhliadka a testovací georadarový prieskum dostupného interiéru kostola ako aj jeho najbližšieho okolia. Zo získaných poznatkov a indícií sme vyhodnotili, že anomálne prejavy sa vyskytujú výlučne v severnom a SZ exteriéri. V jedinej dostupnej uličke medzi lavicami v hlavnej lodi kostola sme žiadne prejavy základových murív neidentifikovali.

Cieľom plošného georadarového merania bolo overenie informácií o existencii staršej sakrálnej stavby s klasickou V-Z orientáciou, ktorá zanikla pred výstavbou dnešného klasicistického kostola (1796 – 1799) a pri jej výstavbe sa údajne mali použiť zvyšky staršej stavby.

Meranie sa realizovalo podľa požiadavky KPÚ v Prešove a na základe objednávky 22/2021 rímskokatolíckej farnosti sv. Martina v Kapušanoch pri Prešove.

Metodika prieskumu.

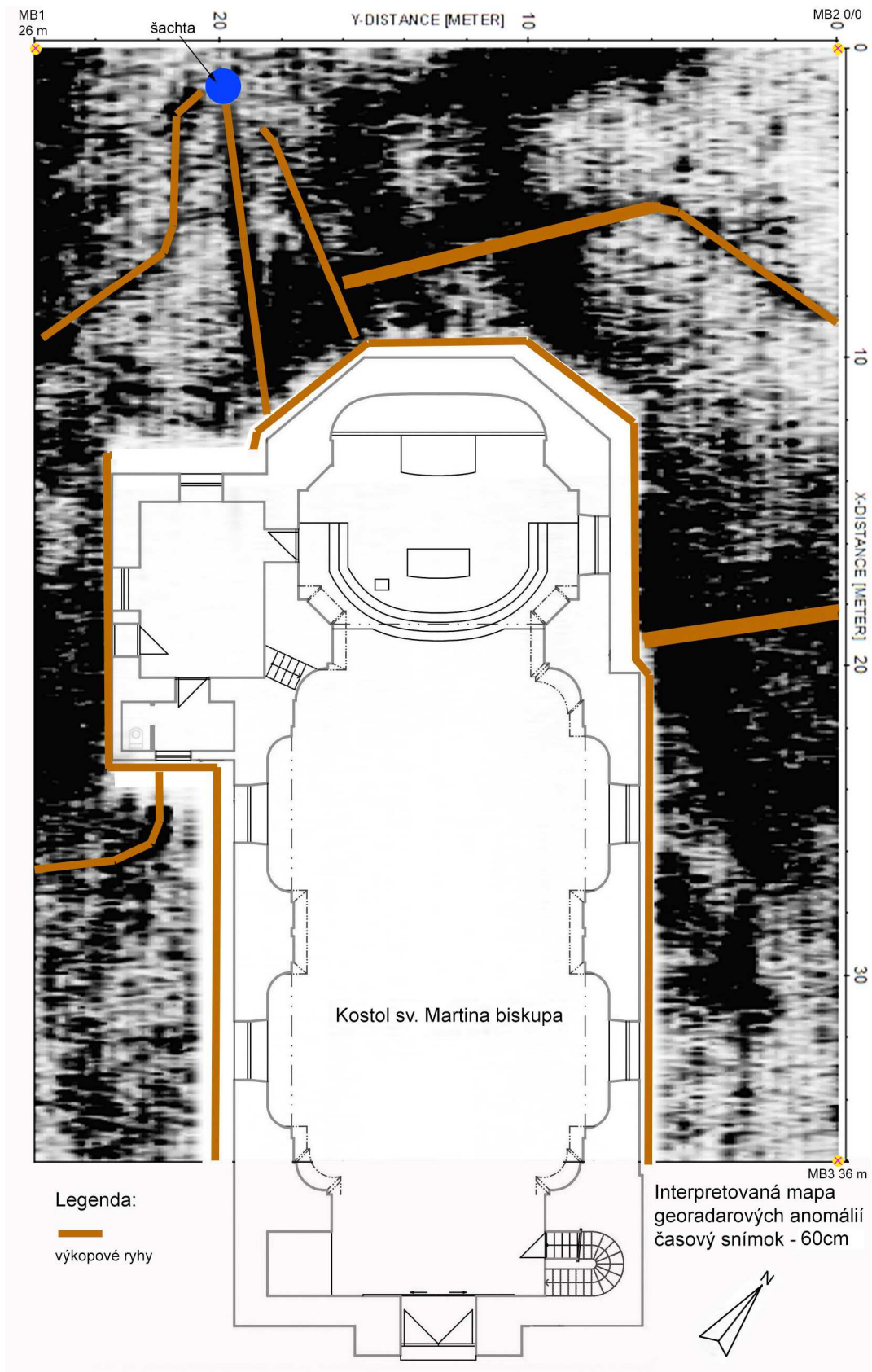
Na meranie bol použitý georadar Ground Explorer so 450MHz anténou, ktorá mala na lokalite maximálny dosah 2 metre. Pre plošné meranie sme zvolili metodiku merania v paralelných líniách gpr profilov s odstupom 0,5m v presne vymedzenej ploche v tvare U (36 x 26 m). Limitácia šírky meranej plochy (26 m) bola daná nepriechodnými úsekmi s okrasnými kríkmi a stromami na SV, SZ aj JZ strane kostola. Plocha tvaru U bola určená hlavnou prekážkou súvislého merania, teda samotnou stavbou Kostola sv. Martina.

Geometriu plochy a línie merania sme orientovali paralelne so SV vonkajšou stenou hlavnej lode. Rohové body plochy (vzťažné body) sme označili na zemi trasovacími kolíkmi a značkovacím sprejom. Sú to bod MB1, MB2 a MB3, ktoré sú zároveň vyznačené v každej interpretovanej časovej gpr snímke. Štvrtý rohový bod sme nevedeli zafixovať kvôli obrubníku osadenom v betóne.

Vyhodnotenie georadarového prieskumu.

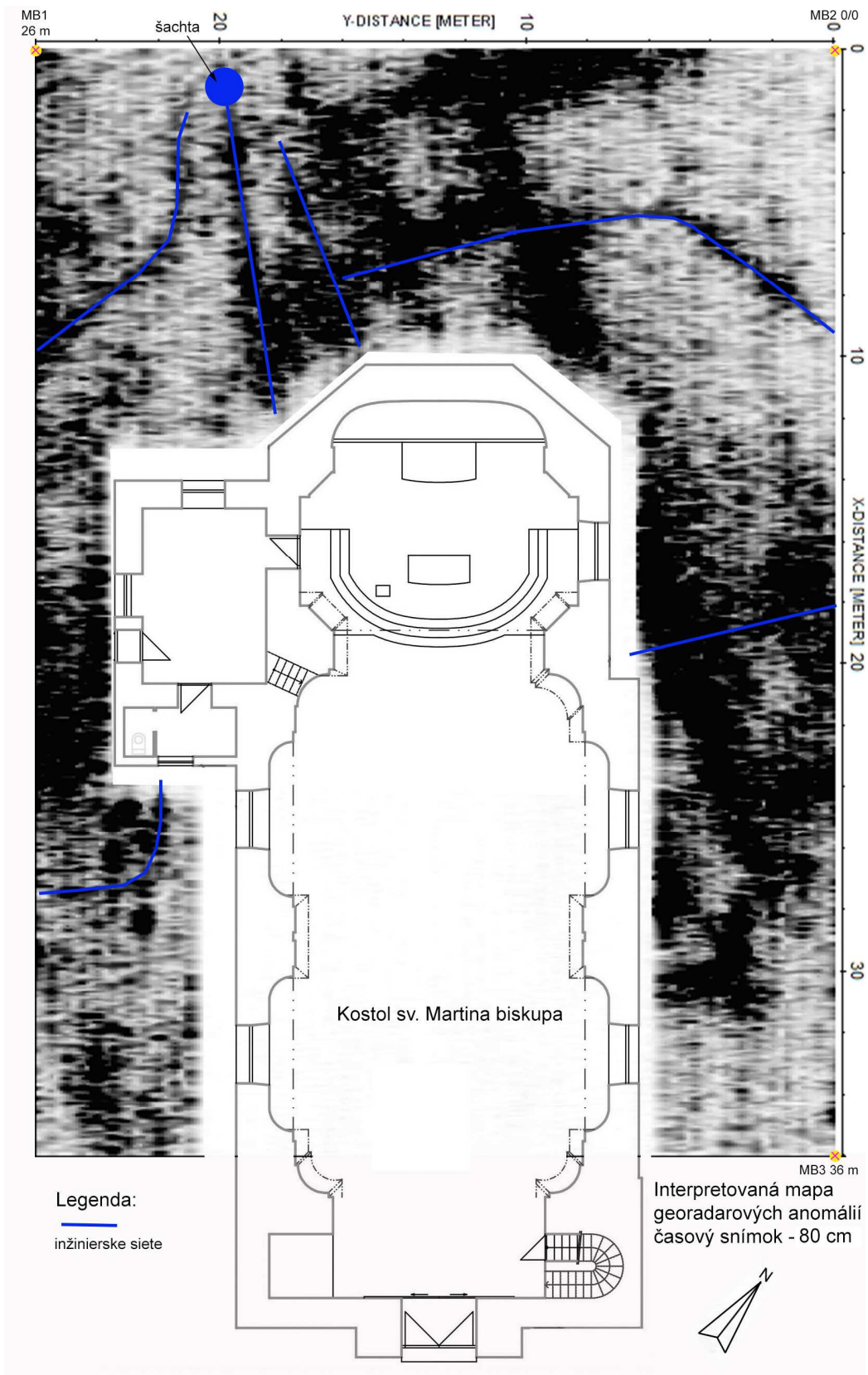
Z výsledkov plošného georadarového merania sme spracovali sériu surových časových snímok (časová snímka je plošný X-Y pohľad do skúmanej plochy v určitej hĺbke). Pre interpretáciu a následný popis sme vybrali štyri časové snímky, ktoré najviac vystihujú skúmané podložie a zachycujú najdôležitejšie anomálne objekty.

Pred opisom skúmaného podložia je dôležité povedať, že väčšina plochy prešla niekoľkonásobnými stavebnými výkopmi (zrejme rekonštrukcie sietí) a do hĺbky cca 50 cm je silne porušená (heterogénna)! Až od hĺbky 60 – 65 cm vieme analyzovať prvé relevantné informácie. Interpretovaná časová snímka z hĺbky 60 cm je na obrázku 1. V snímku sme vyznačili najviac viditeľné výkopové ryhy a okraj drenážneho systému po obvode kostola. V tejto hĺbke sa začínajú nejasne čítať vrcholy základov staršej stavby (SZ časť) aj keď značne prekryté sutinami.

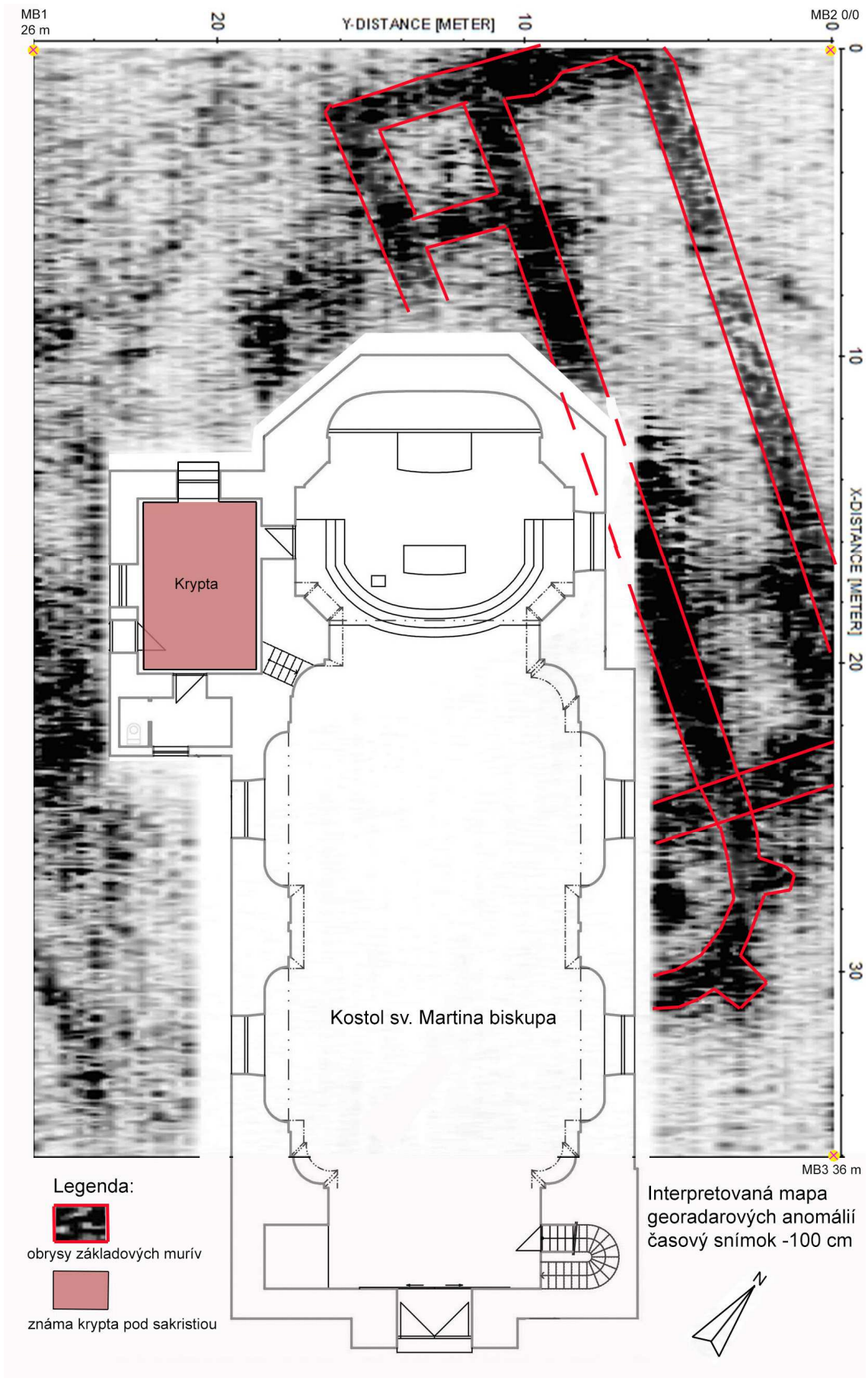
Obrázok 1: Interpretovaná časová snímka z hĺbky 60 cm - výkopy.

Na ďalšej časovej snímke (obrázok 2) sa pozeráme do hĺbky cca 80 cm. Modrou čiarou sú interpretované inžinierske siete, ktorých priebeh kopíruje výkopové ryhy.

Obrázok 2: Interpretovaná časová snímka z hĺbky 80 cm – inžinierske siete.

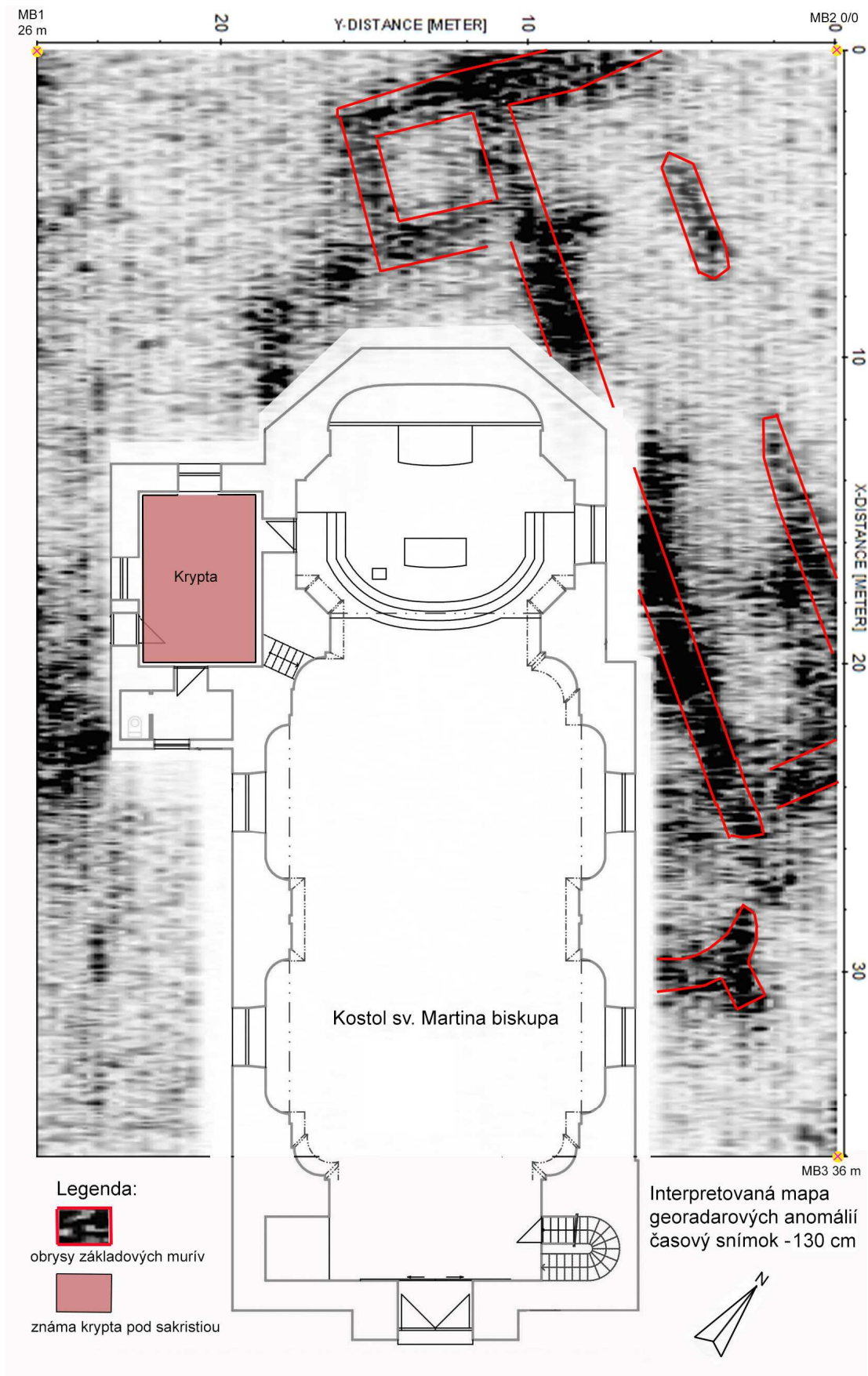
Až keď sa dostaneme pod hĺbku výkopov a sietí, teda do homogénneho prostredia (cca 100 cm, obrázok 3), v podloží sa začne zreteľne prejavovať murivo staršej sakrálnej stavby.

Obrázok 3: Interpretovaná časová snímka z hĺbky 100 cm.

Opis interpretovanej časovej snímky z hĺbky 100 cm:

1. Pomyselná os objektu nie je striktne orientovaná V – Z smerom ale s cca 20° odklonom k severu. U starších sakrálnych stavieb je podobný odklon V - Z osi celkom bežný. Pre zjednodušenie budeme popisovať časť staršieho objektu za svätyňou ako západná časť a opačnú stranu ako východná časť objektu.
2. Objekt je zrejme dvojloďový, južná strana základov prechádza pod interiérom kostola (pod svätyňou a pod neprístupnou časťou hlavnej lode, kde sú rady lavíc). Na západnej strane objektu (za dnešnou svätyňou) sa objavuje štvorcový pôdorys, čo môže byť nejaká časť oddeleného vstupu do kostola alebo základy pre vežu. Východné ukončenie objektu má tvar poloblúka a tvarom pripomína klasickú svätyňu. Vidíme tu aj dve vystupujúce prvky, ktoré by mohli byť operáky.
3. Základové murivá sú nerovnomerne hrubé 80 až 90 cm. Vrcholy murív odhadujeme v hĺbke 55 až 60 cm, spodok murív zaniká nerovnomerne v hĺbke cca 140 až 150 cm. Na časovej snímke z hĺbky 130 cm (na obrázku 4) je ešte dobre rozpoznať niektoré hlbšie časti základov, na niektorých miestach ich už nevidíme.
4. Základové murivo severnej steny objektu je tenšie (70 cm?) a málo výrazné. Sčasti to môže byť spôsobené je viacnásobným porušením (prenutím) pri výkopoch pre inžinierske siete.
5. Napojenie pomyselného pokračovania oblúku východnej svätyne starej stavby na viditeľné murivá na západe je trochu nelogické. Dôvodom je veľká stavebná jama pri okape na spojnici sakristie a svätyne a dažďovej kanalizácii, ktorú je dobre vidieť na obrázkoch 1, 2 aj 3. Túto výkopovú oblasť nevieme z georadarových snímok dobre čítať a ani analyzovať. Preto sme túto konkrétnu oblasť vynechali z interpretácie. Reálnu situáciu v tejto konkrétnej časti zrejme dokáže odhaliť len archeologický výskum.
6. Počas merania v interiéri kostola sme zamerali pomerne veľkú kryptu pod podlahou sakristie. Podlaha sakristie je vystužená železobetónovou sieťou, preto nevieme povedať detailnejší popis tejto krypty. Nakoniec sme sa dozvedeli, že je to známa krypta s vchodom zvonku od SZ a nebudeme ju preto v tejto správe ďalej analyzovať.

Obrázok 4: Interpretovaná časová snímka z hĺbky 130 cm.

Záver

Naše plošné gpr meranie v exteriéri Kostola Svätého Martina v Kapušanoch pri Prešove dokázalo existenciu staršej sakrálnej stavby, ktorá zanikla pri výstavbe dnešného kostola. Žiaľ pre množstvo novodobých stavebných zásahov a výkopov po celej skúmanej ploche sa mohlo stať, že sme niektoré prvky interpretovali nesprávne.

Meranie sa uskutočnilo vďaka podpore pána farára Doc. PaedDr. Jozefa Marčina, PhD z katolíckej farnosti sv. Martina v Kapušanoch a iniciatíve pána Ing. Ľuboša Fornadeľa, za čo im patrí veľká vďaka.

Správu zostavil 12.06.2021 Ing.Miroslav Terray
TERRA GPR, s.r.o., Košice Tel: 0903 904907, Email: terray@terray.sk